

514 (7)

b.
1/5

K34/75
J.C. Maloka.

A=6/75

0-16

Law at Molépo's about betrothal, if broken off.

17 Peeletso xe e sengwa 36.

1

Awa lehu la lesoxana xoba la mositsana xa le senye peeletso. Xa xo hwile lesoxana mme le be le setse le beeditse, mothepa ona o swanela xo ya xabo lesoxana mme xe o tla phetha ditiro tsa mohwana (mohloloxadi) a fifalelwa a a pola dihlamo a rija makobe a mose. Anthena ntho tseo ona a biditwe a leitwe boxadi xo ya xo hlakolwa boxadi, mme xe a hlakotswe a phallwetse moxatsaxe a ka boela xae. Mme xe malaka a lehu ka moraxo xe a setse a fitile mme ba setse ba tlositse sesila (ba beotse meriri) ba tla hlaxisa motho yo a tlaxo xo lebelela mothepa yo (xo mo sexela). Lexe a sese a bekwa, yeo a tlaxo xo mo sexela o tla mo fa dihlamo le diararo tse byale ka tseo moxatsaxe a beng a tla mo fa xe a be a phela. Ke xo hwile mothepa le xona xo tla no banyale ka e lesoxana le hwetse ke mosadi yo a beng a setse a mmikile. Xomme xo tla re xe xo setse xo titile boswiswi bya lehu byale xe lesoxana le tla ya boxweng xo ya xo klapa seswang, xe ba tloxa xa xabo lesoxana ba ya ba xapa pudi xe ba e ya xa xabo mothepa yo a sesa phelang. La tla re xo fihla ba nyaka sebaka xe se ba dumediseditse ba lebuxile mme ba tla re xo sebaka botsa ba xa mokete re tlile xo klapa se swang. Lale ba tsea pudi ela ba e hlata, xe ba e hlabile mme ba tla tsea moswang o wa yona, moxonyane yo a tlile xo klapa seswang (ya a hwetseng ke mosadi) xe xo e na le banenyana ka mo xabo moho, ba tla tseya yo mongwe e seng yo a hlatlamang moho wa latelang wa hlatlamang moho. Ba tla ba bonthsa xore ke yena yeo a ka tsewang a ya xo ema xatong la moxolwene. Xomme batla ngwatha moswang ba ba klapisa matsoxo a ka ona, xa e le dinama di tla lewa ke bathepa le masoxana. Mokxopa ona o tla tloxa le bakxonyane bakxonyane ba ya ba o soxa, ba o sexa xo o phetha thetho. Xe o fedile xosaxwa le xo sexwa o phethaxetse o tla iswa ke sebaka

2

xabo mothepa. Byale mothepa yo a lebeditswexo xotsewa ke
moxatsa moxolwaxe e tla re xo fihla o tla tsea thetho yeo o tla
hlwa a e apere tsatsi le tee e seng a e tswere a e apere ka moraxo
(maxetleng). Xomme fao ke moka bailulutsi seswiswi, xa e le
sebakeng sa xo senya peeletso, mothepa o ka e senya (a hlala)
mohlomong a ka xononwa boloi xona ka xabo lesoxana, xoba a longwa
ke ba bangwe ba bolela xore lesoxana xoba a le ke lesilo xoba o
3 tseana le mathari, mothepa yona xe a setse a kxodisitswe xoba x a
a sa rata xo ya xabo lesoxana, xe xo setse xo boletswe xoba mothepa
wa bekwa a ka thsaba le lengwe lesoxana. Xomme le xe xo le byale
tseyano ya lesoxana le mothepa xa e setse e phethile ke batswadi
le meloko, hlalano le xa tee e kase ke ya ba ya phethwa ke motsei
le motseiwa. Xape le xe mothepa le xe a ka re ke ya hlala ba tla
mo xapeletsa, masoxana a tla mo rwala a mmecha ka dikxati ba mo
xapeletsa, masoxana a tla mo isa ka mo a kxonang xo moisa ka xabo
lesoxana. Xape xe a xana masoxana a kxona xo mo ku a byale ka
saka ba mo isa xabo lesoxana. Bac ba ka fihlang ba mo letela ba
bone xore o kopana le monna yo a mo xanang. Xa e le xo thsaba
xa lesoxana le mothepa xo xona, xo kile xwa diraxala taba ye ngwe
kxale, nkare taba tse dingwe, rena re se raba ra xopolwa le xore
re tla ba xona. Re kwa xoba monna yo mongwe wa moroto (mphatho)
wa mapulana, yeo leina la xaxwe e leng Bodiba Maloka le mothepa
wa moroto wa Mapulanayeo leina la xaxe e leng Mankxala Hlaka.
Mankxala yo o be a beleditswe wa Morote wa Mhlwana. Mothepa
yeo e leng Mankxala e be a ratana le lesoxana leo yena Bodiba
ya re xe xo rerwa xore Mankxala o wa bekwa yena e leng moxatsa
4 Mmakatsile Nkwana. Byale Bodiba a rera le mothepa yeo Mankxala
xore a re tseyane byale ba phetha xore re swanetse xo thsaba.
Etse bara xe ba thsabela thabeng ba sa re ka xae, mo thabeng
e kxolo e bitswang lebopo ya xa Molepo, xona le dithabana-thabana

K34/75

mothitong ya yona xe e dutsi e thulama. Ke xe ba mmile bathaba thabaneng e ngwe ye e bitwang Mosidi e ngwe ya tseo di leng mo thabeng e kxolo ena le lewa yona mosidi. Bodiba ke xe a fihla a fihla Mmankxala a mo khutisa ka xona. Xomme masexare a e ya a mo fa dijo xona ka fa leweng. Xomme bosexo a lala le yenaka mo leweng. Xomme batswadi ba Mmankxala bona ba pharihla le naxa ba nyaka Mmankxala ba sa tsebe xore na o ile kaye. Atheng Bodiba yena o ba le bona tsatsi le lengwe le le lengwe a bile a ba nyakisa, etswa a tseba xoba xosasa byo o tsoxa xo yena, letsatsi le a bonang o ka sekxonexo timelela a isa dijo xona mo leweng, a rone morwa raraxe Motuku Maloka. Ka xobane baxweng ba ba xaxe ba be ba tseba taba ye ya xoba o khutisitse Mmankxala, xomme ba sa makale xe ba sa mmone malaong (sathakeng sa masoxana). Ka e le babo Mmankala bona ruri ba dutsi ba bolaya ke phutsa lerole ya xo nya a Mmankxala. Ka xobane yena o wa mo fihlile a lebeletse xore ba tla re mola ba lapile ba kenwe hlalo e phethaxetse ka mosupulla xore ke motseye. Xomme ya re xe ba bona xore kowa Mosidi ba tla ba lemoxa, a mo tlosa a mo sutetsa thabaneng e ngwe ya kxauswi le yeure yona ba re ke Thoxwamela, le xona a fihla a mo fihla (a mo pat) xomme ka moraxo xa lobaka le leteleletsanya xe ba sutse ba nyakile ba lenwe yena Motuku Maloka morwaraxo Bodiba a seba ba nyaki xwa phethaxala seena sa moxolo-xolo se serexo "Lesolo la motho xa le hlakane" (xe xo ka rerwa xo bolaya motho e mongwe o tla ya a moseta) lyale xe a bonwe yena Mmankxala yaba mo lerato la dipelo, ya Bodiba le ya Mmankxala yaba mo lerato la dipelo ya Bodiba le ya Mmankxala le tukang xo bonaxalal lehono xore ba di re xo phetha hlalano eile ya se ke ya phethaxala hlalano, xa phethaxala seena sa moxolo-xolo se serexo "Ho a hladisang motho a ka se motseye (mohladisi xa se motsei) xona fao e ile ya re ka xoba morwararaxe Amakatsile Mkwana x mouna wa thaka a Malu yeo leina la xaxe e le Thoxwana Mkwana a be a tsere kxaitsemi ya Bodiba ka ka baka leo Amakatsile le Thoxwana ke bo moxwa Bodiba, xona fao batswadi

6

ba Bodiba ba ile ba mo kxothatsa ka maatla le phexelelo ba dutsi ba mokxalemela lexo mosola, ba re na ke wena o ka hladieng moxwaxo na? Mme Bodiba a kxothaxala a amoxela dithsolo a thsaba seema sa motala se serexo lerato le wetsa dixohlong (motho ya ratiwang o wela le xo xobe) re kwa xobane monna yeo e be e le yo mobotse bofsweng bya xaxe. Xona fao re kwa xoba Mankxa o ile a lokoloka a boela boxadi bya xaxe. Nka re mokxalabye yeo ke papa. Ana xe ke hlalefa ke hweditse mokxekolo yeo le mokxalabye yeo ba sa kwana kudu, kudu moka xa e le batho ba xo thsaba bona ke ba bantshi, xe re bolela bakeng sa xore na xe mot o a hladike xo lefswa byang.

Xe motho yona a hladike e se mothepa, xo lefswa dikxomo ka moka tse a nywetsweng ka tsona le dilo ka moka e sita le maseka le diphele le dikobo di tla lefswa ka moka se sengwe le se sengwe se beng se iswa xabo mothepa mpho ye ngwe le ye ngwe. Xape xe eba dikxomo tse dinyetseng mothepa diile xo fihla tsa yo nywala moxadibo a mothepa le ye e hwileng e lekanywa xoba xa se ya hwa. Engwe le e ngwe e tla boya kxomo ka kxomo, nku ka nku, pudi ka pudi, athena xe di be di se tsa tseya ngwetsi kowa boxweng tse dihwileng xa di lefiwe, dipudi tse dihwile mekxopa ya tsona ba tla e kxoba ka pudi, dinku byale le dikxomo byale. Xe ebe e le xore mothepa yona o be a setse a bikilwe e le mosadi a e boxadi, xomme a e na le bana xe xo hladike mosadi monna yona (mohladiwa) o tla xapa dikxomo byale ka kowa xabo mothepa, a ba a tsele le bana ba xaxe. Xomme re butseitswe taba ye ngwe ye e rexo na mmeletswa xe a letswe ke mmeletsi xo diwe byang? Mmeletswa xe a letswe ke mmeletsi xa xo na molato kudu. Ba boxweng ba no roma seba a ba ye ba re xoba ho lesoxana ba re le re fahlile. Babo lesoxana ba tla re xe ba butseitse ngwana wa bona mme a dumela xoba ke yena ba tla nthsa ntho kxoro xoba pudi ba ya ba phuphutha, mme fao xa xo na molato. E ka se be tfo byale ka xe lesoxana le se letse mothepa. Mmallo! Ke lebetse xo le botsa mantawe a monna yola wa xo khulisa mothepa thabeng a ileng a itheta ka ona. Byale ka xe re kwele

7

7 cont.

xobane pele o ile a khutiswa mosidi, mme a se ke a bonwa. Moraxo a khutiswa moxwamelwa mo a ile a bonwa xona. Eyale e re xa ena maaka thaba mosidi taba di bolwa (bolelwa) ke wena moxwamelwa, moxwamelwa le Mosidi xo lekana. Sereto saxe sona kantle le xo reta tsat tshabiso ke se sexolo mo se ka ngwalwang maphephe. No no xe e le Mmankxala ena xe a retwa ka xoba a ile a khuta ba re Mmankxala a khuta ngwanakhutela manyana o khutetse Mmamalao thsemong.

END S. 514.